

KAM ANA'DAN

TÜRK DÜNYASI MASALLARI 2

TÜRKİYE · BAŞKURT · BATI TRAKYA · ALTAJ · HALEP

HAZIRLAYAN
HİLAL KOÇYİĞİT

RESİMLEYEN
FATMA HANECİOĞLU
ALPARSLAN

“KAM ANA” HILAL KOÇYİĞİT

Evvel zamanda insanlar coşkun, heyecanlı durumlarda bir araya gelirmiş. Bu zamanlarda herkesin tanıdığı, sözüne kulak verdiği biri çıkarmış içlerinden. Derdi olanın dermanına, hasta olanın şifasına niyetle söyler, anlatır, dans edermiş bu kişi. Kimileri ona baksı, kimileri de kam dermiş. İşte o kişilerin nesilden nesile aktardığıyla yol almış kadim gelenek. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olan, hikâye ve masalların içinde kendinin ve geçmişin izlerini süren anlatıcıya; bir gün onu dinleyenler “Kam Ana” diye seslenmişler. Bu hediyeyi kabul etmiş anlatıcı ve izini sürdüğü masalları, hikâyeleri **“Kam Ana Kadimden Bugüne Masallar, Kam Ana Udagan’ın Yolu”** adlı eserlerinde yazmış.

Masalları hem kendi çocuklarına hem ülkemizde ve yurt dışında pek çok çocuğa anlatmış. Şimdi torununa da anlatmaya devam ediyormuş.

FATMA HANECIOĐLU ALPARSLAN

Kam Ana'nın masallarına tezhip ve minyatür sanatçısı Fatma Hanecioğlu Alparслан'ın resimleri eşlik ediyor. Masallarda yer alan bu güzel resimlere minyatür deniyor. Sanatçımız yurt içi ve yurt dışında pek çok sergide eserleriyle yer aldı. Kùltür Bakanlığı tarafından ödùle layık görüldü.

Kam Ana'dan
Bir Türkiye Masalı
ALTIN ARABA

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Dağdan gelir danalı.
Kuyrucuğu kınalı.
Sekin sülün ayaklı.
Beli seğmen kuşaklı.
Kıf kıf eder kuyruğu.
Yif yif eder yüreği.”**

Evvel zaman içinde,

Kalbur saman içinde.

Develer **tOp** oynar,

Eski hamam içinde.

Hamamcının **sUYU** yok,

Oduncunun baltası yok.

Sokakta bir tazi gezer,

Boynunda halkası yok.

Var varanın, sür sürenin,

Çok baykuşu var **viranenin**.

Destursuz bağa girenin,

Hâli **duman** demişler.

Yediler yemiş, parayla biter iş.

Parasız yemiş alınmaz hiçbir yerde.

Dediler **abdal**, gitme burada **kal**.

Bana bir kız alıp nikâh ettiler.

Açtım bir duvak, baktım bir kabak.

Virane: Yıkılmış, harap olmuş yapı.

Destur: İzin.

Abdal: Gezgin derviş.

Adamdan azma, dişleri kazma.
Ensesi telli, kurbağa belli.
Sağlamdır binası, sağlıkla oturması.
Olur elbet bir çocuk anası.
Akdeniz'in **hartası**, Karadeniz'in martısı,
Zeytinyağının tortusu,
Pek hoştur kabağın yoğurtlusu.
Akdeniz yağ olsa, **Karadeniz** bal olsa,
İki **ambarlı** gemi yiyecek dolsa,
Karnımın bir tarafını doyurmaz.
Ya bir hindi dolması ya bir kaz dolması olsa
belki doyar.
Evlerin önü taşlık, ağaca uçtu tavuk.
İki atla bir anahtar deliğinden geçtiğim
sıralarda...

Harta: Saygısız.

Ambar: Genellikle tahıl saklanan yer.

ALTIN ARABA

Zamanın birinde, güzel bir ÷lke-
de, bir padişah yaşarmış. Bu padişah
arada sırada vezirlerine türlü sorular
sorar, onlarla oyun oynarmış. Böyle böyle
hem akıllarını, marifetlerini denermiş hem de
onlarla birlikte günlerini geçirir gidermiş.

Bir gün, padişah vezirlerinden birini çağırmış
ve ona şöyle demiş:

-Al, sana tam bir lira. Şimdi bu bir lira ile
önce bir **koç** almanı, sonra hem etinden **et**
hem derisinden **kürk** getirmeni isterim.
Üstelik de bir değil, tam kırk kürk isterim.
Hadi sana kırk gün süre veriyorum.
Kırk günün sonunda bu işi yaptın,
yaptın! Yoksaaa cezalardan
ceza beğen!

1

Vezir, elinde bir lira ile çekilmiş padişahın huzurundan. Odasına gitmiş, öylece bırakmış kendini **sedire**. Elindeki bir liraya bakmış; padişahın söylediklerini kara kara düşünmüş, düşünmüş, düşünmüş. **Ne yapsın, nasıl etsin? Bu istekleri nasıl yerine getirsin?** Bu yaşına kadar gördüğü hâllerden en zoru imiş bu. Düşünmüş, akşama kadar düşünmüş. Sabaha kadar düşünmüş. Gözünü bile kırpmadan düşünmüş durmuş ama aklına hiçbir çözüm yolu gelmemiş.

Sabahın ilk ışıklarıyla yerinden doğrulmuş. **“Bu böyle olmaz. Ben en iyisi yollara düşeyim. Oturduğun yerde çare bulunmaz. Elbet insan içinde vardır bir yolu, mümkünü.”** demiş.

Sedir: Arkaliksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen oturmaya veya yatmaya yarayan ev eşyası.

Sonra da kimselere görünmeden sessizce çıkmış saraydan, düşmüş yollara.

Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, gece gitmiş gündüz gitmiş, **altı ay bir güz gitmiş;** şöyle bir bakmış arkasına bir arpa boyu yol gitmiş.

Durduğu yerden tekrar devam etmiş yürümeye. Giderken giderken yolda tarla tapanandan dönen birine rastlamış. Selam vermiş, selam almış. Adam yoluna devam etmiş. Vezir seslenmiş:

-Ah aman ah, hiç sorma! Çok yoruldu, pek bunaldım. Kaç vakittir yürüyorum, ben bile bilmez oldum. Dizimde derman, bende hiç can kalmadı. **Şu tepe var ya yol üstündeki. İşte onun sırtına kadar sen beni taşı. Yokuş bitip tepeye varınca da ben seni taşıırım.**

Kam Ana'dan
Bir Başkurt Masalı
DÜŞTE GÖR

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Dağdan yüksek,
denizden derin.”**

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde.
Çok eski bir zamanda tarla tapan içinde.
Yabanda kurtlar gezmiş, türlü hayvanı seçmiş.
Bunu gören kıl keçi, ordu başına geçmiş.
Boynuzunu bileylemiş, iki zıplamış bir meeelemiş.
Rüzgâr almış, bu sesi götürmüş, dağa çarpmış.
Dağ bağrından çıkmış, ses dört yana yankılanmış.
Gök gürlemiş, yer yarılmış; duyan kurtlar bayılmış.
Ayakta kalan kaçışmış, dağ ardına saklanmış.
Keçi bakmış gelen yok, orduları bırakmış.
Otlayarak gezinmiş, diyar diyar öğrenmiş.
Varmış bir dağın dibine, meğer Kafdağı'ymış.
Ardına geçmek için tırmanmaya başlamış.
İşte o keçinin gördüklerini anlatmak da bize kalmış.

DÜŞTE GÖR

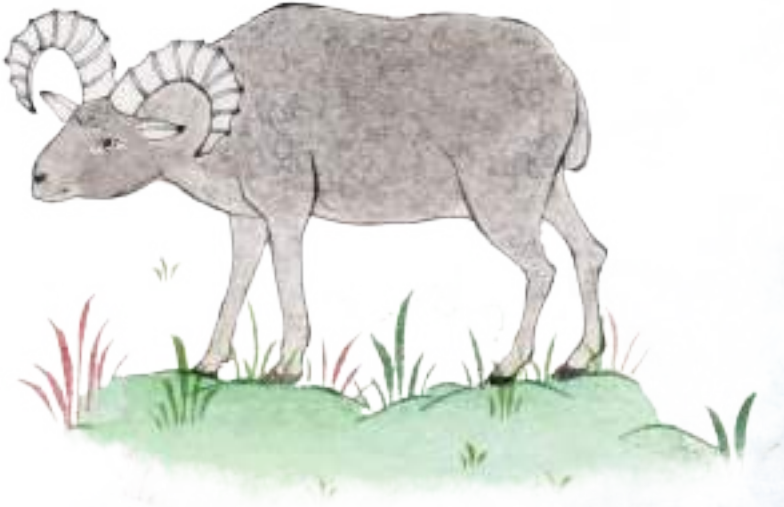
Eskiden aydınlık dünyada, karanlık gölge gibi bir adam yaşarmış. Hiç kimse bu adamın adını anmaz, gerçek ismini bilmezmiş. Cimriliğinden ötürü zaman içinde ona Haranbay yani **Cimribay** denmiş.

Günlerden bir gün **Haranbay** pazara gitmeye hazırlanmış. Sabah kalkmış, yol **azığı** olarak ne alacağına bir türlü karar verememiş. Her şeyi varmış: koyun, keçi, ördek, kaz... Her şey... Ama hiçbirinden vazgeçememiş.

Azık: Gereken yiyecek ve içecek şeyler.

-Bir koyunu kessem dokuz yüz doksan dokuz kalır. Bir çuval undan ekmek yapsam dokuz yüz doksan dokuz kalır. Ben ne yaparım geriye kalan oncacık malla, diye kara kara düşünmüş.

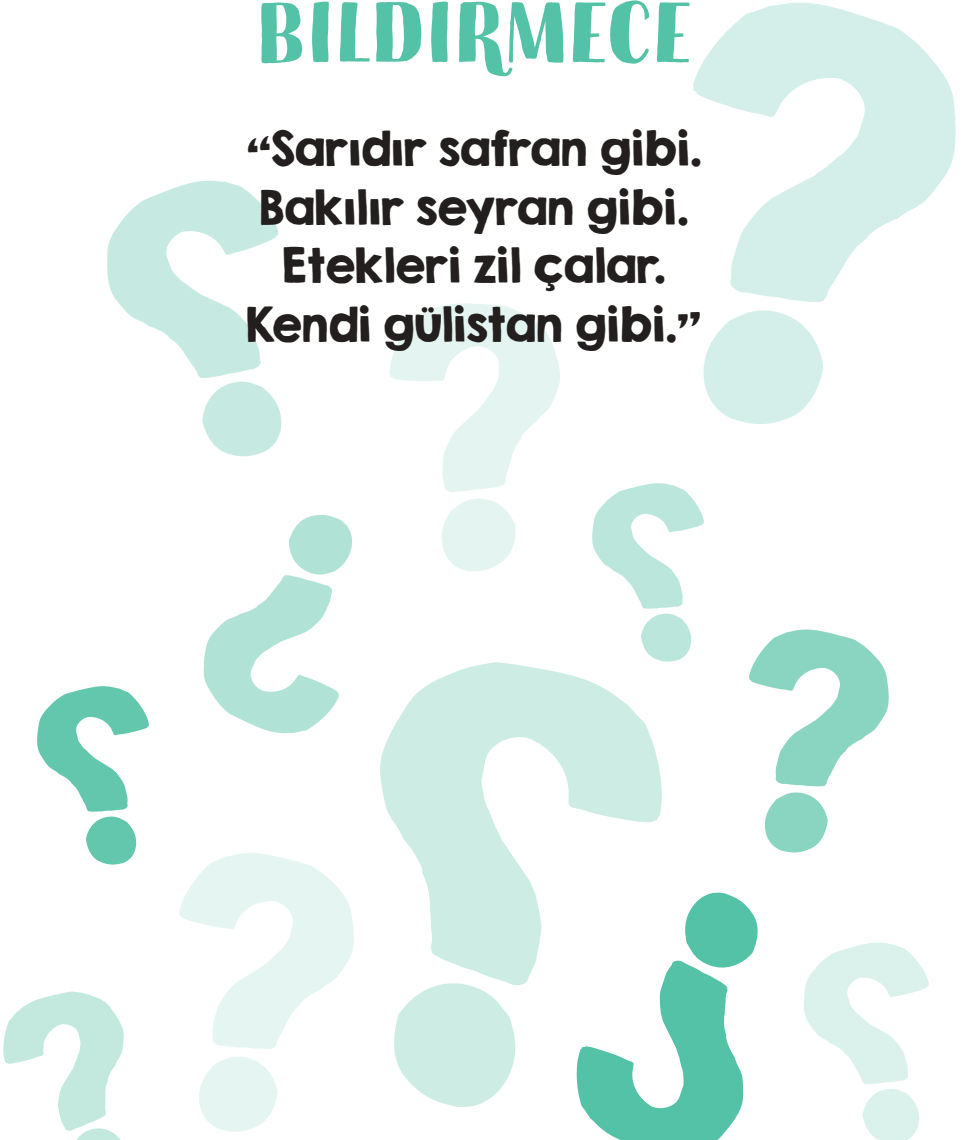

Kam Ana'dan
Bir Batı Trakya Masalı
KELLE KUPARTAN

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Sarıdır safran gibi.
Bakılır seyran gibi.
Etekleri zil çalar.
Kendi gülistan gibi.”**

Bir varmış, bir de yokmuş.
Eskinin günü çokmuş.
Günü görenler azmış.
Görüp bilenler hepten az!
Yüce atalarımız derlermiş.
Önlerine ne konursa yerlermiş.
Söyledikleri sözleri tutarlarmış.
Lokmalarını da büyücek yutarlarmış.
Dinsizi imansızı onlar ayırırmış.
Güçlüler zayıfları kayırırmış.
Her köyün halkını bilirlermiş.
Ona göre de hızla ilerlermiş.
Bakınız, bu köyler için neler denmiş?
Sofralarda neler neler yenmiş...
Kimi köyün cambazı meşhurmuş.
Birbirini aldatanı çokmuş.
Bazısı da yaz kış yan gelip yatmış.
Kimi köyün sopacısı pek çokmuş.
Dinsizi imansızı hemen hiç yokmuş.

KELLE KUPARTAN

Köyün birinde bir fakara varmış. Ne yaparım da bu fakaralıktan kurtulurum, diye düşünür dururmuş.

Böyle düşünüp dururken aklına bir fikir gelmiş: **“Ben bir kılıç yaptırayım!”** deyip hemen **davranmış**. Varıp kılıcını yaptırmış. Güneşin altında yalım yalım parlayan kılıcına gururla bakmış. Onu denemek istemiş ama o güne kadar hiç kılıç sallamadığından nerede, nasıl kullanılacağını pek bilememiş. Kılıcını alıp dağa çıkarsa ne avlar, karşısına ne çıkar emin olamamış. En kolay yolu düşünmüş, düşünmüş ve sonunda bulmuş.

Davranmak: Hazırlanmak.

Kılıcını alıp dere kenarına varmış. Savurmuş uçuşan sivrisineklere. Sonra bir de bakmış ki ne görsün! Sivrisinekler kılıca yapışmış. **Üşenmemiş tek tek saymış, tam kırk tane sivrisinek varmış!** Kendi bile hayret etmiş. Sivrisinek olduklarını unutup bir vuruşta kırk kelleyi devirmekle mutlu olmuş, gururlanmış.

Elinde kılıcı, koşa koşa bir demircinin yanına varmış. Kılıcının üstüne **“Bir vuruşta 40 kelle kupartan”** diye yazmasını istemiş. Sonra da vurmuş kendini yollara... O diyar senin, bu diyar benim, dolaşmış durmuş.

Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, varara vara bir düzlüğe varmış. Bunca yürüdükten sonra yorulmuş tabii. Bir kayanın kenarına oturmuş. Kılıcını koymuş yanına, oracığa kıvrılıp yatmış. Meğer geldiği bu yer, devlerin yurduymuş. Hiçbir şeyden haberi olmayan bizim fukara derin derin uyumuş.

O böyle uyurken buralarda kuş uçurtmaz, kervan geçirtmez devler çıkmışlar meydana. İnsanoğlunun hem kokusunu almışlar hem horultusunu duymuşlar. Hemen varmışlar kayanın başına. Oracıkta yatıp duran garibanı görmüşler. Keyifleri yerine gelmiş. Bir insan-çığın kendi ayağıyla buralara kadar gelmesine sevinmişler.

Adamın yanında duran kılıca düşmüş bakış-ları. İçlerinden biri hemen almış kılıcı, incelemiştir. Bir de ne görsün! **“Bir vuruşta 40 kelle kupartan”** yazıyor. Yüksek sesle okumuş yazanları. Devlerin hepsi âdeta taş kesilmiş çünkü devler tam kırk kişiymiş.

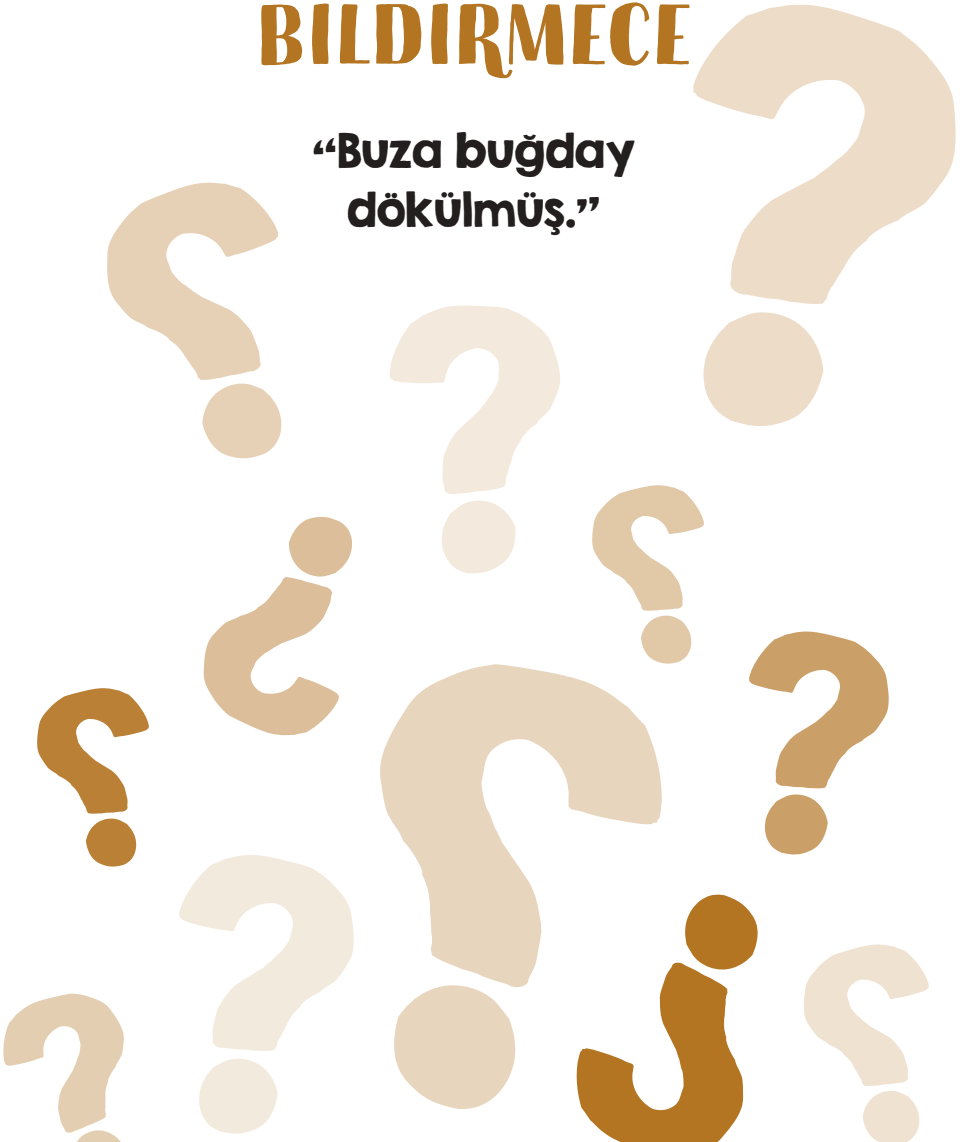
-Vay canına! Bu yatıp duran bir kerede hepimizin birden kellesini alır. Biz buna hiç ilişmeyelim. Onu hiç kızdırmayalım, demiş devlerden biri.

Kam Ana'dan
Bir Altay Masalı
YEDİ KAĞAN

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Buza buğday
dökülmüş.”**

Makas başı nasıldı?

Nasıldı diye, kim sordu?

Kağandan gelen kişi sordu.

Kağandan gelen kişi, diye kim dedi?

Aşağı bakan deve dedi.

Deve dedi, diye kim dedi?

Dedikoducular dedi.

Dedikoducu deveyle güreşti.

Birbirini anlamayıp ayrı yöne kaçtılar.

Herkes baktı gülüştü.

Gittikleri yerde anlattılar.

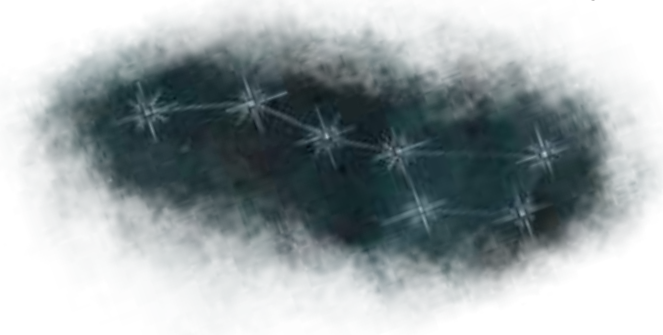
Herkes duyup işitti.

Neler anlattılar neler...

YEDİ KAĞAN

İlk zamanlar gökyüzünün yedi parlak yıldızı yeryüzünde yaşarmış. Her birinin ayrı bir marifeti varmış.

Caan Oos ne bulursa yutar,
Uzun Kol her şeyi tutarmış.
Tarmaçı büyü yapar,
Cügürük hızlı koşarmış.
Caan Kös her şeyi görür,
Tındaacı işitmekte *mahir*.
Bökö ise çok iyi güreşirmiş.

Mahir: Becerikli.

Bu yedi arkadaşın yedikleri içtikleri ayrı gitmez, birlikte yaşarlarmış.

Günlerden bir gün **Karatı Kağan** bu yedi arkadaşını yemeğe davet etmiş. Karatı Kağan gibi karanlık işlerle meşgul birisinin kendilerini davet etmesi, yedi arkadaşın aklına yatmamış. Tındaacı hemen dinlemeye başlamış. Ötekiler de sabırsızlıkla beklemiş. Sonunda Tındaacı **“Karatı Kağan demir bir ev yaptırmış. Biz yanına varınca bizi o evde ağırlayacaklarmış.”** demiş.

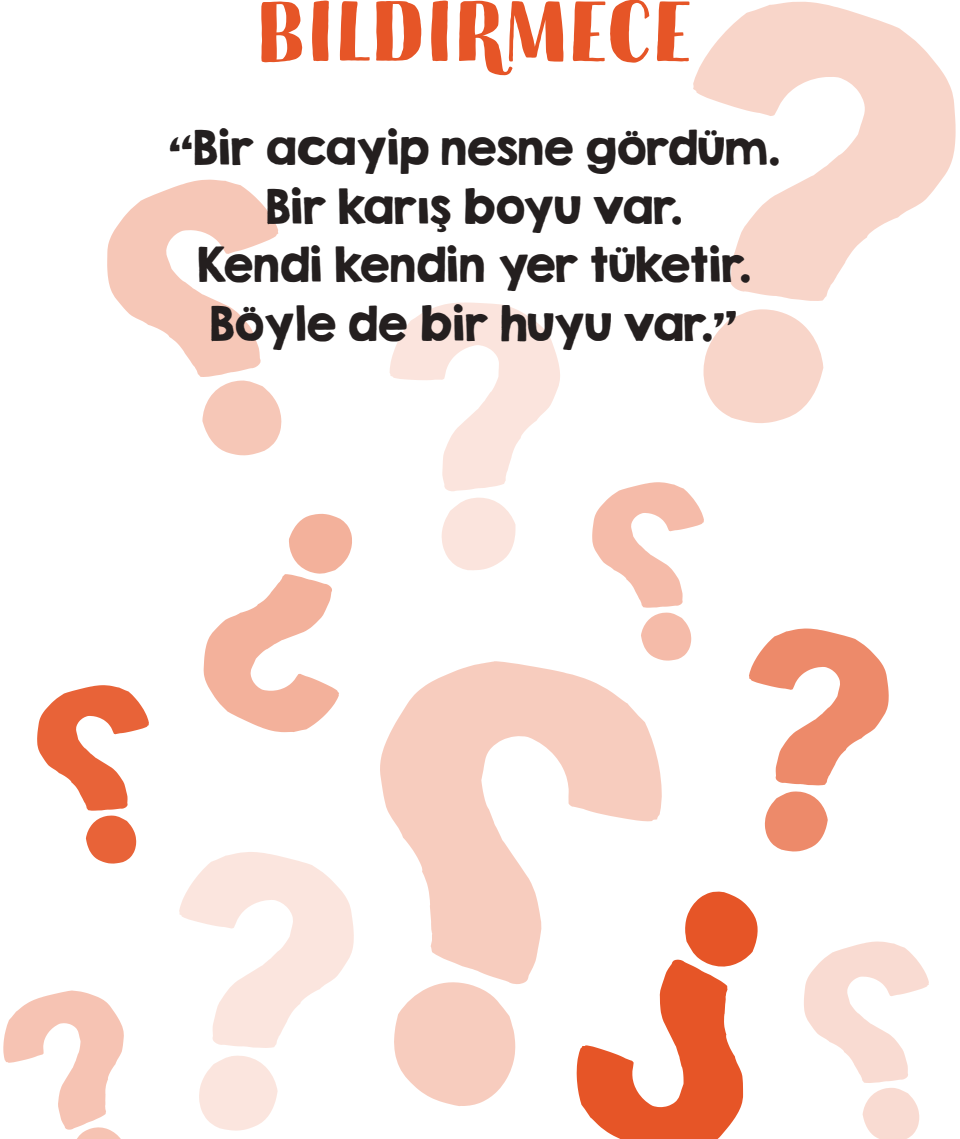
Yedi parlak yıldız olan yedi arkadaş, duydukları karşısında hayrete düşmüşler. Karanlığın efendisi denebilecek Karatı Kağan'ın kendilerine ev yaptırmasına şaşırılmışlar. Tedbiri de elden bırakmadan yola koyulmuşlar. Yol üstünde bir göle rast gelmişler. Bembeyaz gölün tüm suyunu **“Yolumuz uzun, susuz kalmayalım.”** diyerek yutmuş Caan Oos.

Kam Ana'dan
Bir Halep Masalı
GEVİZ AĞACI

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Bir acayip nesne gördüm.
Bir karış boyu var.
Kendi kendin yer tüketir.
Böyle de bir huyu var.”**

İp ip ilmeden.
Delme sülük delmeden.
Yer göz öpelek.
Emmim oğlu topalak.
Topal başı gül bazar.
İçinde tilki gezer.
Tilki beni korkuttu.
Kuyruğunu sarkıttı.
Ali Bey'in atı var.
Gayet süslü tahtı var.
Tahtın altında kapı,
Girince eski yapı.
Yapıda var kırk oda.
Kırkı da yansın oda.
Dumanı dönsün dolansın.
Tüm cihanda salınsın.

CEVİZ AĞACI

Eski zamanlarda büyük, çok büyük bir ceviz ağacı varmış. Dalları, çok sık ve yemyeşilmiş. Gölgesi, güneşin yakıcılığından sığınılan cennet misaliymiş. Öyle bereketli bir ağaçmış ki civarındaki yedi köy cevizleri toplar, sonraki köyler de yeniden verdiği cevizleri toplar, yine de bitiremezmiş ağacın mahsulünü.

Kimsenin yaşını bilmediği bu ceviz ağacının **en büyük mutluluğu** gölgesinde, gövdesinde ve dallarında oyunlar oynayan çocukları izlemekmiş. Çocukların salıncakları hiç kopmasın diye güçlendirirmiş dallarını. Saklambaç oynayanlar iyice sokulup gizlenebilirsinler diye yuvaya çevirmiş gövdesinde açılan deliği. Onlar güneşten kavrulmasın diye yapraklarını iyice gerer ve serinletirmiş her birini. Bu çocuklar arasında yağız bir çocuk varmış ki ceviz ağacı onu görünce daha da mutlu olurmuş. O oynadıkça, güldükçe, gölgesinde uyudukça, cevizlerini yiyip kabukları ve yapraklarıyla resimler yaptıkça bilemezmiş zamanın nasıl geçtiğini. Çocuğun geleceği vakti dört gözle beklemiş.

Yağız: Esmer.

Yine böyle bir gün beklemiş çocuğu ama çocuk gelmemiş. Üzütüsünden dallarının çatırdadığını hisseden ceviz ağacı sabahı zor etmiş. Ertesi gün, bir sonraki gün ve sonraki günlerde de gelmemiş çocuk.

Ceviz ağacının gövdesi zayıflamaya,
dalları eğilmeye başlamış.

Cevizlerinin bereketi azalmış. Bunca vakit ürün alan köylülerden artık yalnızca yedi köyün yedi hanesi ürün alır olmuş. Ceviz ağacı üzütüsünden günden güne çökmeye başlamış. Kimseler bu koca ağaca ne olduğunu bilememiş. Gövdesine, dallarına bakmışlar ne böcek varmış ne hastalık. Ama ağaç her gün biraz daha, biraz daha tükenmekteymiş.

BATI TRAKYA

BAŞKUR

TÜRKİYE

HALEP

KURT

ALTAJ

